

QUY TRÌNH ĐÁNH GIÁ CỦA CÁC CƠ QUAN TƯ VẤN VỀ HỒ SƠ ĐỀ CỬ

Phụ lục này gồm:

- A. QUY TRÌNH ĐÁNH GIÁ CỦA ICOMOS ĐỐI VỚI CÁC DI SẢN VĂN HÓA
- B. QUY TRÌNH ĐÁNH GIÁ CỦA IUCN ĐỐI VỚI CÁC DI SẢN THIÊN NHIÊN
- C. PHỐI HỢP GIỮA CÁC CƠ QUAN TƯ VẤN – QUY TRÌNH ĐÁNH GIÁ CÁC DI SẢN VĂN HÓA, THIÊN NHIÊN HỖ HỢP VÀ CÁC CẢNH QUAN VĂN HÓA

Để biết thêm thông tin chi tiết đề nghị xem các Mục 143-151 của *Hướng dẫn thực hiện*.

A. QUY TRÌNH ĐÁNH GIÁ CỦA ICOMOS ĐỐI VỚI CÁC DI SẢN VĂN HÓA

ICOMOS (Hội đồng Quốc tế về Di tích và Di chỉ) dựa vào Hướng dẫn Thực hiện để thực hiện nhiệm vụ đánh giá hồ sơ đề cử di sản (xem Mục 148).

Sau khi các đề cử mới đã được Trung tâm Di sản Thế giới của UNESCO kiểm tra tính hoàn chỉnh, các hồ sơ đề cử được coi là hoàn chỉnh sẽ được chuyển đến ICOMOS và sẽ được bộ phận phụ trách Di sản Thế giới của ICOMOS xử lý. Từ thời điểm này, việc đối thoại và tham vấn với các Quốc gia thành viên được đề cử có thể bắt đầu và sẽ tiếp tục trong suốt quá trình đánh giá. ICOMOS sẽ sử dụng những nỗ lực tốt nhất của mình để phân bổ các nguồn lực sẵn có một cách công bằng và hiệu quả nhằm tối đa hóa cơ hội đối thoại với tất cả các Quốc gia thành viên được đề cử.

Quá trình đánh giá ICOMOS bao gồm các giai đoạn sau như được minh họa trong hình 1:

1. Thu thập thông tin

Khi xác định rằng cần thêm thông tin hoặc làm rõ thông tin hiện có, ICOMOS sẽ bắt đầu đối thoại với các Quốc gia thành viên để tìm hiểu. Điều này có thể thông qua thư từ, gặp mặt trực tiếp, hội thảo từ xa hoặc các hình thức liên lạc khác theo thỏa thuận giữa ICOMOS và Quốc gia thành viên liên quan.

2. Đánh giá của chuyên gia

Mỗi đề cử được đánh giá bởi tối đa mười chuyên gia am hiểu về di sản trong bối cảnh địa văn hóa của nó và những chuyên gia tư vấn về “Giá trị chung nổi bật” được đề xuất của di sản được đề cử. Về cơ bản, đây việc tra cứu từ “thư viện” của các học giả chuyên môn trong phạm vi là thành viên của ICOMOS, các Ủy ban Quốc gia và Quốc tế của ICOMOS thực hiện hoặc bởi các cá nhân trong các mạng lưới hoặc tổ chức chuyên môn khác mà ICOMOS liên kết.

3. Nhiệm vụ thực địa

Những điều này được thực hiện bởi các chuyên gia có kinh nghiệm thực tế về các khía cạnh quản lý, bảo tồn và tính xác thực của các di sản riêng lẻ. Quá trình lựa chọn các chuyên gia này được tận dụng tối đa trong mạng lưới của ICOMOS. Tìm kiếm lời khuyên của Ủy ban Khoa học Quốc tế và cá nhân các thành viên, cũng như của các cơ quan chuyên môn mà ICOMOS có thỏa thuận hợp tác, chẳng hạn như Ủy ban Quốc tế về Bảo tồn Di sản Công nghiệp (TICCIH), Liên đoàn Kiến trúc Cảnh quan Quốc tế (IFLA), và Ủy ban Quốc tế về Tài liệu và Bảo tồn Di tích và Địa điểm của Phong trào Hiện đại (DoCoMoMo).

Trong việc lựa chọn các chuyên gia để thực hiện các nhiệm vụ thực địa, chính sách của ICOMOS là bất cứ khi nào có thể để chọn một người nào đó từ khu vực có di sản được đề cử. Những chuyên gia như vậy được yêu cầu phải có kinh nghiệm trong quản lý di sản và bảo tồn loại di sản liên quan: họ không nhất thiết phải là những chuyên gia có trình độ học vấn cao. Họ được mong đợi có thể đàm phán với các nhà quản lý di sản trên cơ sở bình đẳng về chuyên môn và đưa ra các đánh giá sáng suốt về kế hoạch quản lý, thực hành bảo tồn, xử lý du khách, v.v. Họ được cung cấp thông tin của các cuộc họp chi tiết, bao gồm các bản sao của thông tin liên quan từ hồ sơ. Ngày và chương trình các chuyến làm việc của các chuyên gia này được thỏa thuận với sự tham vấn của các Quốc gia thành viên, những người được yêu cầu đảm bảo rằng các phái đoàn đánh giá ICOMOS được bảo mật thông tin ít nhất đến các phương tiện truyền thông có liên quan. Các chuyên gia ICOMOS gửi báo cáo một cách chắc chắn về đánh giá các khía cạnh thực tế có liên quan của các di sản, và cũng có thể nhận xét trong báo cáo của họ về các khía cạnh khác liên quan đến đề cử.

3bis. Các nguồn thông tin khác

Các tổ chức liên quan khác, chẳng hạn như Chủ tịch UNESCO, các trường đại học và viện nghiên cứu cũng có thể được tham vấn trong quá trình đánh giá và được nêu đích danh, nếu thích hợp, trong báo cáo đánh giá.

4. Đánh giá của Hội đồng ICOMOS

Hội đồng Di sản Thế giới ICOMOS bao gồm các thành viên ICOMOS là cá nhân đại diện cho tất cả các khu vực trên thế giới, có nhiều kỹ năng và kinh nghiệm về di sản văn hóa có liên quan. Một số thành viên trong số này phục vụ trong Hội đồng trong một nhiệm kỳ cố định trong khi những người khác sẽ được xem xét bổ nhiệm trong một năm tùy theo đặc điểm của các di sản được đề cử. ICOMOS sẽ đưa vào làm thành viên của Hội đồng một số chuyên gia đã từng có kinh nghiệm làm thành viên của các phái đoàn Quốc gia thành viên nhưng không còn là thành viên của Ủy ban Di sản Thế giới. Các chuyên gia này sẽ phục vụ với tư cách là chuyên gia độc lập và phải có khả năng chuyên môn cao.

Hội đồng họp hai lần, lần đầu vào tháng 12 và sau đó vào tháng 3. Tại cuộc họp đầu tiên, Hội đồng đánh giá từng đề cử, dựa trên báo cáo của các chuyên gia có chuyên môn và của các báo cáo thực địa.

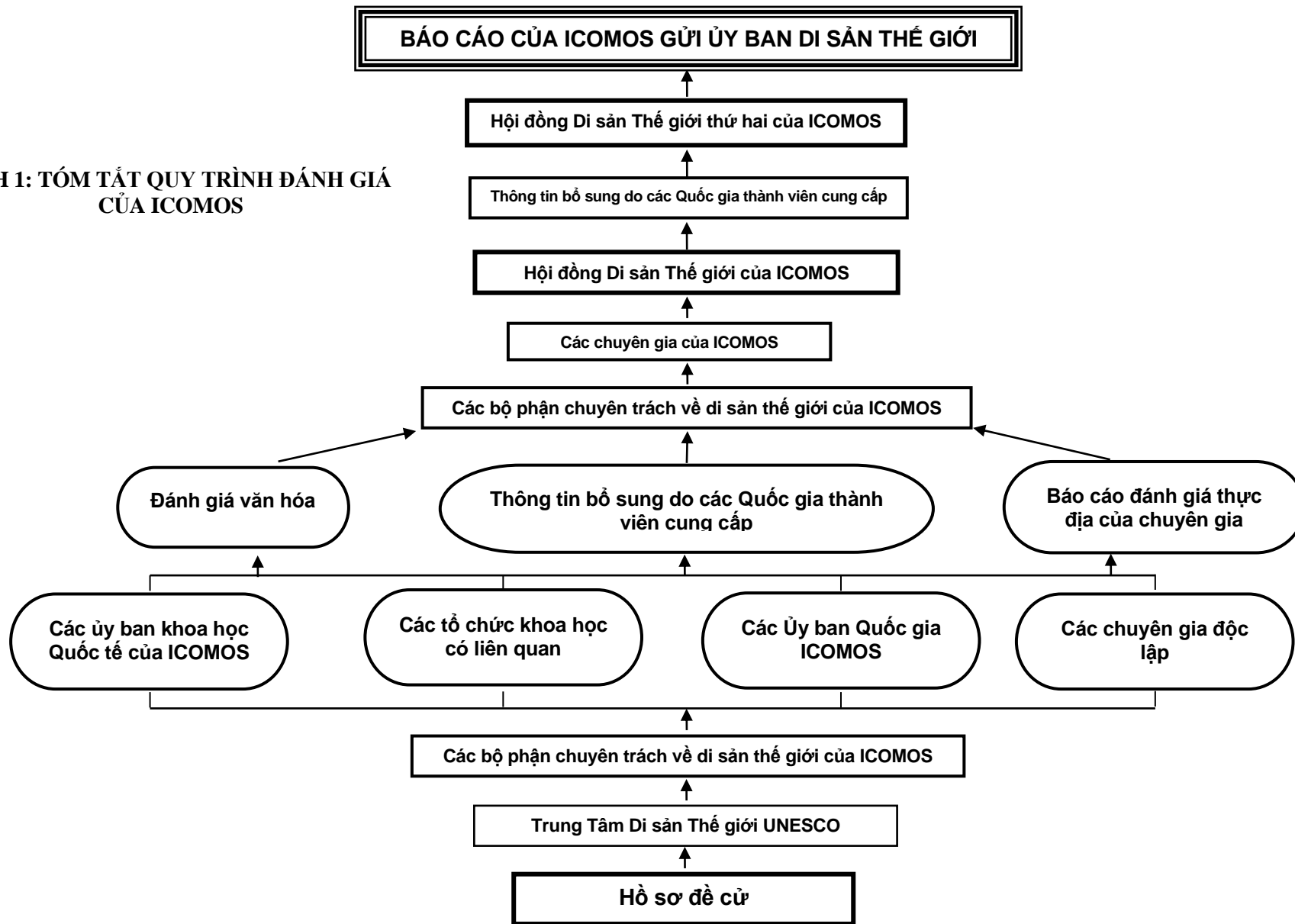
Hội đồng sẽ làm việc theo nguyên tắc thống nhất để đi đến kết luận về các khuyến nghị cho các đề cử.

Hội đồng thứ nhất có thể thống nhất trong tập thể và đưa ra các khuyến nghị cuối cùng về một số đề cử, đồng thời trong một số trường hợp đối với một số đề cử khác, Hội đồng có thể đối thoại thêm với các Quốc gia thành viên liên quan để thảo luận về nhu cầu thêm thông tin hoặc cần điều chỉnh cách tiếp cận đối với đề cử. Trong trường hợp Hội đồng kết luận rằng hồ sơ đề cử không có khả năng biện giải cho Giá trị nổi bật toàn cầu, ICOMOS sẽ liên hệ trực tiếp với các Quốc gia thành viên về vấn đề này. Sẽ có một báo cáo ngắn tạm thời cho mỗi đề cử, bằng một trong hai ngôn ngữ theo quy định của Công ước, nêu rõ tình trạng và bất kỳ vấn đề nào liên quan đến quá trình đánh giá, và bất kỳ yêu cầu bổ sung nào khác, và sẽ được gửi đi vào tháng 1 cho các Quốc gia thành viên có hồ sơ đề cử và bản sao báo cáo gửi đến Trung tâm Di sản Thế giới để trình cho Chủ tịch Ủy ban Di sản Thế giới.

Hội đồng thứ hai tiến hành đánh giá thêm các đề cử chưa đạt được khuyến nghị dựa trên việc đã nhận thêm thông tin hoặc đã thống nhất qua kết quả đối thoại với các Quốc gia thành viên. Sau đó Hội đồng sẽ thống nhất các ý kiến còn lại của tập thể. Sau cuộc họp thứ hai của Hội đồng, biên bản của tất cả các đánh giá được hoàn thiện và gửi đến Trung tâm Di sản Thế giới để gửi cho các Quốc gia thành viên. Tên đầy đủ và trình độ học vấn của các thành viên trong Hội đồng cũng được cung cấp cho Trung tâm Di sản Thế giới và được công bố trên trang web của ICOMOS.

Các đánh giá của ICOMOS cung cấp nhận định về Giá trị nổi bật toàn cầu, bao gồm khả năng áp dụng của các tiêu chí và các yêu cầu về tính toàn vẹn và tính xác thực, đánh giá mức độ đầy đủ của việc bảo vệ, quản lý theo quy định và tình trạng bảo tồn, và cuối cùng là dự thảo các khuyến nghị cho Ủy ban Di sản Thế giới đối với hồ sơ đề cử.

HÌNH 1: TÓM TẮT QUY TRÌNH ĐÁNH GIÁ CỦA ICOMOS

B. QUY TRÌNH ĐÁNH GIÁ CỦA IUCN ĐỐI VỚI CÁC DI SẢN THIÊN NHIÊN

1. Để thực hiện nhiệm vụ đánh giá các di sản thiên nhiên, IUCN (Hiệp hội Bảo tồn Thiên nhiên Thế giới) dựa vào những quy định trong *Hướng dẫn Thực hiện* (xem Mục 148). Quá trình đánh giá gồm 5 bước: (xem Hình 2):
 - (i) **Thu thập dữ liệu.** Sau khi nhận được hồ sơ đề cử từ Trung tâm Di sản Thế giới, một bảng dữ liệu tiêu chuẩn về Di sản sẽ được thiết kế bằng cách sử dụng Cơ sở dữ liệu thế giới về các khu bảo tồn và các cơ sở dữ liệu toàn cầu khác của IUCN và các nghiên cứu chuyên đề. Điều này có thể bao gồm các phân tích so sánh về các giá trị đa dạng sinh học được thực hiện với sự hợp tác của Trung tâm Giám sát Bảo tồn Thế giới của UNEP (UNEP-WCMC). Các phát hiện chính của bảng dữ liệu là chủ đề đối thoại với Quốc gia thành viên trong chuyến đánh giá và ở các giai đoạn khác của quá trình.
 - (ii) **Đánh giá của chuyên gia bên ngoài.** Đề cử sẽ được gửi để xem xét tới các chuyên gia độc lập am hiểu về di sản và / hoặc các giá trị được đưa ra trong đề cử, những người này chủ yếu là thành viên của các Ủy ban và mạng lưới chuyên gia của IUCN, hoặc thành viên chuyên gia của các tổ chức đối tác của IUCN. Các tài liệu được sử dụng để hướng dẫn đánh giá của IUCN được công bố công khai trên trang web của IUCN tại địa chỉ: www.iucn.org/worldheritage.
 - (iii) **Khảo sát thực tế.** Một hoặc hai chuyên gia IUCN có trình độ thích hợp sẽ được lựa chọn đến thăm từng địa điểm được đề cử để làm rõ thông tin chi tiết về khu vực, đánh giá việc quản lý di sản và thảo luận về việc đề cử với các cơ quan chức năng và các bên liên quan. Các chuyên gia của IUCN, được lựa chọn vì quan điểm toàn cầu về bảo tồn và lịch sử tự nhiên cũng như kiến thức của họ về Công ước, thường là các thành viên có kinh nghiệm của Ủy ban Thế giới về Khu bảo tồn của IUCN. (Việc kiểm tra thực địa này được thực hiện cùng với ICOMOS trong một số tình huống nhất định - xem Phần C bên dưới). Mẫu của báo cáo nhiệm vụ đánh giá thực địa của IUCN được công bố công khai trên trang web của IUCN tại địa chỉ: www.iucn.org/worldheritage.
 - (iv) **Các nguồn thông tin khác.** IUCN cũng có thể tham khảo tài liệu bổ sung hoặc có thể nhận được ý kiến nhận xét từ các tổ chức phi chính phủ địa phương, cộng đồng, người dân bản địa và các bên khác có liên quan đến đề cử. Ở những nơi có liên quan, IUCN cũng sẽ phối hợp với các công cụ bảo tồn quốc tế khác như Công ước Ramsar, Chương trình Con người và Sinh quyển và Mạng lưới Công viên Địa chất Toàn cầu, đồng thời sẽ tham khảo ý kiến của các trường đại học và viện nghiên cứu khi thích hợp.
 - (v) **Đánh giá của Hội đồng Di sản thế giới của IUCN.** Hội đồng Di sản Thế giới IUCN do Tổng Giám đốc IUCN thành lập nhằm cung cấp tư vấn khoa học và kỹ thuật chất lượng cao và độc lập cho IUCN về công việc của mình với tư cách là Cơ quan tư vấn cho Ủy ban Di sản Thế giới và tư vấn chiến lược cho công việc của IUCN về Di sản Thế giới trong suốt Chương trình IUCN. Nhiệm vụ cụ thể của Hội đồng này là tiến hành đánh giá nghiêm ngặt tất cả các đề cử gắn với các thuộc tính tự nhiên và hỗn hợp của Danh sách Di sản Thế giới, từ đó Hội đồng có vị trí quan trọng trong hoạt động của IUCN liên quan đến từng đề cử mới, phù hợp với các yêu cầu được thiết lập trong *Hướng dẫn Hoạt động của Công ước Di sản Thế giới*. Hội đồng cũng đưa ra tham vấn cho ICOMOS nếu có liên quan đến việc đề cử các cảnh quan văn hóa vào Danh sách Di sản Thế giới. Hội đồng thường họp ít nhất hai lần trong quá trình đánh giá, một lần vào tháng 12 (năm 1) và cuộc họp thứ hai vào tháng 3 hoặc tháng 4 (năm 2);

Các thành viên của Hội đồng bao gồm các nhân viên cấp cao của IUCN, các thành viên Ủy ban IUCN và các chuyên gia bên ngoài được lựa chọn dựa trên tiêu chuẩn có trình độ cao, có kinh nghiệm và kiến thức chuyên môn hàng đầu được công nhận có liên quan đến công việc của IUCN về Di sản Thế giới, bao gồm sự cân bằng giữa các quan điểm chuyên đề cụ thể và / hoặc khu vực. Hội đồng bao gồm một số chuyên gia đã từng có kinh nghiệm là thành viên của các phái đoàn của các Quốc gia thành viên, nhưng hiện không phải là thành viên phục vụ của Ủy ban Di sản Thế giới. Các chuyên gia này sẽ phục vụ với tư cách độc lập và chuyên nghiệp. Hội

đồng Di sản Thế giới của IUCN xem xét tất cả các báo cáo đánh giá thực địa (và thường nghe phản hồi trực tiếp từ đoàn công tác), nhận xét của người đánh giá, UNEP-WCMC và các phân tích khác và tất cả các tài liệu cơ bản khác trước khi hoàn thiện báo cáo đánh giá IUCN cho từng đề cử Di sản. Tư cách thành viên, điều khoản tham chiếu và phương pháp làm việc của Hội đồng Di sản Thế giới IUCN được công bố công khai trên trang web của IUCN và được cung cấp cho Ủy ban Di sản Thế giới.

Mỗi báo cáo trình bày một cách tóm tắt, ngắn gọn về Giá trị nổi bật toàn cầu được đề xuất của di sản được đề cử, phân tích so sánh tính toàn cầu với các địa điểm tương tự khác (bao gồm cả Di sản đã là Di sản Thế giới và các khu bảo tồn khác) và đánh giá các vấn đề về tính toàn vẹn và quản lý. Báo cáo kết thúc với việc đánh giá khả năng áp dụng của các tiêu chí và một khuyến nghị rõ ràng cho Ủy ban Di sản Thế giới. Tên của tất cả các chuyên gia tham gia vào quá trình đánh giá được đưa vào báo cáo đánh giá cuối cùng, ngoại trừ trường hợp những người đánh giá cung cấp các đánh giá bí mật.

IUCN thực hiện đối thoại với các Quốc gia thành viên được đề cử ở tất cả các giai đoạn của quá trình đề cử. IUCN sẽ sử dụng những nỗ lực tốt nhất của mình để phân bổ các nguồn lực sẵn có một cách công bằng và hiệu quả, nhằm tối đa hóa cơ hội đối thoại với tất cả các Quốc gia thành viên được đề cử. Đối thoại sẽ bắt đầu sớm trong quá trình đánh giá và tăng cường sau cuộc họp của Ủy ban Di sản Thế giới IUCN vào tháng 12, và bao gồm các nội dung sau:

- i) Trước khi đánh giá, IUCN có thể yêu cầu các thông tin bổ sung để làm sáng tỏ về các vấn đề trong hồ sơ đề cử, và sẽ luôn giữ liên hệ với Quốc gia thành viên để chuẩn bị cho quá trình đánh giá.
- ii) Trong chuyến đánh giá, đoàn công tác của IUCN có thể thực hiện các cuộc thảo luận sâu tại chỗ với đại diện của Quốc gia thành viên và với các bên liên quan.
- iii) Sau chuyến đánh giá, IUCN có thể thảo luận các vấn đề đã được đoàn công tác xác định và yêu cầu thêm thông tin từ Quốc gia thành viên nếu thấy cần thiết.
- iv) Sau cuộc họp đầu tiên của Hội đồng Di sản thế giới của IUCN, thường được tổ chức vào tháng 12, IUCN sẽ thảo luận về các vấn đề do Hội đồng nêu ra và yêu cầu thêm thông tin từ Quốc gia thành viên nếu thấy cần thiết. Sẽ có một báo cáo ngắn tạm thời nêu rõ tình trạng và mọi vấn đề liên quan đến việc đánh giá, nêu chi tiết mọi yêu cầu bổ sung thông tin, bằng một trong hai ngôn ngữ chính thức của Công ước và báo cáo này sẽ được gửi tới Quốc gia thành viên được đề cử và đồng thời một bản sao của báo cáo cũng được gửi đến Trung tâm Di sản thế giới để chuyển đến Chủ tịch Ủy ban Di sản Thế giới. Các cuộc đối thoại và tham vấn sẽ được tiến hành thông qua hội nghị từ xa và/hoặc trực tiếp tùy theo thỏa thuận của các bên.

Trong quá trình đánh giá, IUCN sẽ tính đến tất cả các thông tin được Quốc gia thành viên gửi chính thức bằng văn bản cho Trung tâm Di sản Thế giới trước thời hạn quy định (xem Mục 148 của *Hướng dẫn Hoạt động*). Tuy nhiên, ở tất cả các giai đoạn trên, bất cứ bên liên quan nào đến đề cử cũng có quyền liên hệ với IUCN để cung cấp thông tin nếu muốn.

IUCN cũng luôn xem xét đầy đủ tất cả các quyết định trước đây của Ủy ban Di sản Thế giới có liên quan đến việc đề cử, chẳng hạn như trong các trường hợp đề cử đã được Ủy ban giới thiệu hoặc hoãn lại trước đó, hoặc khi Ủy ban đã thực hiện bất cứ hoạt động nào liên quan đến các vấn đề chính sách.

Trong trường hợp cải tạo, mở rộng và điều chỉnh ranh giới đối với một Di sản Thế giới hiện có, IUCN cũng xem xét tất cả các vấn đề liên quan đến tình trạng bảo tồn của di sản đó đã được báo cáo trước đó cho Ủy ban Di sản Thế giới. IUCN cũng có thể xem xét đưa ra khuyến nghị đối với Ủy ban, thông qua quá trình báo cáo tình trạng bảo tồn, hoặc bất kỳ vấn đề quan trọng nào liên quan đến tình trạng bảo tồn của di sản đó, khi chúng được xác định lần đầu tiên trong quá trình đánh giá.

Hệ thống phân loại địa-sinh làm cơ sở để so sánh

2. Trong các đánh giá của mình, IUCN sử dụng hệ thống phân loại địa-sinh của Udvardy có tên “Các Vùng Địa-sinh trên thế giới” (1975). Đây là một hệ thống phân loại các vùng nước ngọt và vùng đất trên thế giới giúp đưa ra dự đoán và giả thuyết về những vùng địa sinh tương tự khác. Hệ thống Udvardy cung cấp một công cụ khách quan để có thể so sánh các di sản được đề cử với những khu vực khác có cùng điều kiện khí hậu và sinh thái.
3. Tuy nhiên cần lưu ý rằng khái niệm Vùng Địa sinh chỉ được sử dụng làm cơ sở cho việc so sánh chứ không phải các Di sản Thế giới được lựa chọn dựa trên duy nhất tiêu chí này. Nguyên tắc bao trùm là Di sản Thế giới đó phải có Giá trị Nổi bật Toàn cầu.

Hệ thống xác định các khu vực cần ưu tiên bảo tồn

4. IUCN cũng sử dụng các hệ thống giúp xác định các khu vực cần ưu tiên bảo tồn ví dụ như Các Vùng sinh thái Toàn cầu của Quỹ Quốc tế Bảo vệ Thiên nhiên (WWF), Trung tâm Đa dạng Thực 96 Hướng dẫn thực hiện Công ước Di sản Thế giới Quy trình Đánh giá của các Cơ quan Tư vấn đối với các đề cử Phụ lục 6 vật của WWF/IUCN, các Điểm nóng Đa dạng Sinh học của tổ chức Bảo tồn Quốc tế (Conservation International), và các Vùng Chim Đặc hữu và Vùng Chim Quan trọng của Tổ chức Bảo tồn Chim Quốc tế (Birdlife International) và các Khu vực Đa dạng Sinh học khác như Liên minh vì sự Không tuyệt chủng. Các hệ thống này cung cấp thêm thông tin về tầm quan trọng của các di sản được đề cử đối với việc bảo tồn đa dạng sinh học; tuy nhiên, không phải tất cả các địa điểm này sẽ được đưa vào Danh sách Di sản Thế giới. Nguyên tắc bao trùm là Di sản Thế giới đó phải có Giá trị Nổi bật Toàn cầu.

Hệ thống đánh giá các di sản có giá trị đối với khoa học địa chất

5. Khi đánh giá các di sản được đề cử vì có giá trị địa chất, IUCN tham vấn rất nhiều tổ chức, hiệp hội chuyên môn như Ban Khoa học Trái đất của UNESCO, Hiệp hội Hang động học Quốc tế và Hội Khoa học Địa chất Quốc tế (IUGS).

Các ấn phẩm chuyên ngành được sử dụng trong quá trình đánh giá

6. Quá trình đánh giá cũng cần phải xem xét các ấn phẩm tham khảo chính về các khu bảo tồn trên thế giới do IUCN và một loạt các tổ chức bảo tồn quốc tế xuất bản. Các tài liệu này góp phần cung cấp những cái nhìn tổng quan toàn hệ thống cho phép so sánh tầm quan trọng về bảo tồn của các khu bảo tồn trên toàn thế giới. IUCN cũng đã thực hiện một loạt các nghiên cứu chuyên đề để xác định những khoảng trống trong phạm vi bao phủ Di sản Thế giới tự nhiên và các đặc tính của tiềm năng Di sản Thế giới. Các tài liệu có thể tìm thấy trên trang web của IUCN tại www.iucn.org/worldheritage.

IUCN cũng dựa trên các tài liệu tham khảo cụ thể về các di sản được đề cử để hiểu rõ hơn về các giá trị của địa điểm và các vấn đề bảo tồn.

Đánh giá các cảnh quan văn hóa (xem thêm Phụ lục 3)

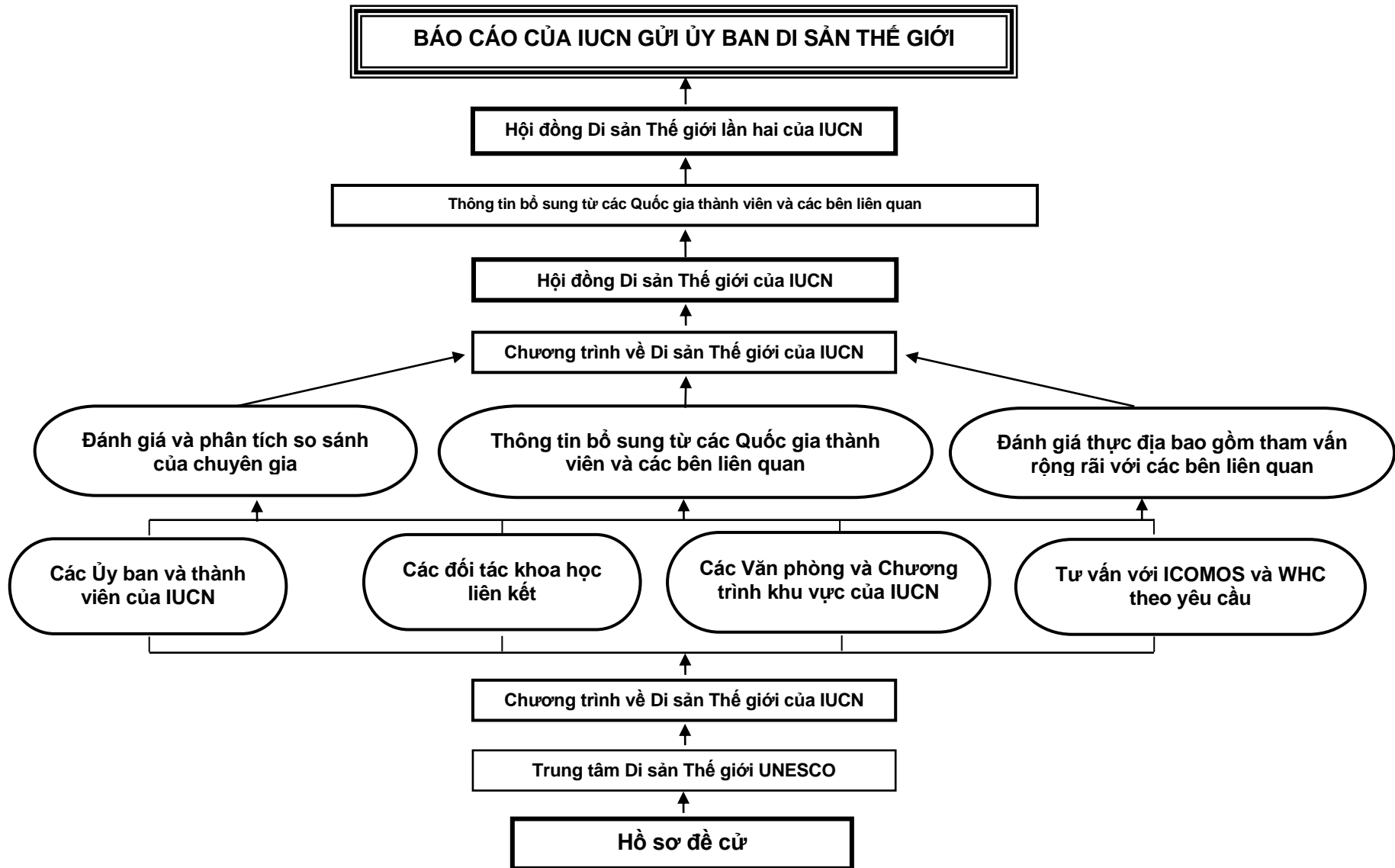
7. IUCN quan tâm đến nhiều di sản văn hóa, đặc biệt là những di sản được đề cử là cảnh quan văn hóa. Vì lý do đó, đôi khi tổ chức này sẽ tham gia vào các cuộc kiểm tra thực địa chung đối với các cảnh quan văn hóa được đề cử với ICOMOS (xem Phần C bên dưới).
8. Trên cơ sở những đặc tính tự nhiên của một số cảnh quan văn hóa được xác định trong Phụ lục 3, Mục 11, đánh giá của IUCN sẽ tập trung vào những yếu tố sau:
 - (i) Bảo tồn các hệ thống tự nhiên và bán tự nhiên, và các loài động thực vật hoang dã;
 - (ii) Bảo tồn đa dạng sinh học trong các hệ thống sử dụng bền vững (nông nghiệp, ngư nghiệp truyền thống, lâm nghiệp);
 - (iii) Sử dụng đất và nước bền vững;
 - (iv) Tầm quan trọng về cảnh quan;
 - (v) Bộ sưu tập ngoài hiện trường như vườn bách thảo hoặc vườn ươm;

- (vi) Những ví dụ nổi bật về mối quan hệ qua lại giữa con người với thiên nhiên;
- (vii) Các phát hiện có giá trị lịch sử.

Bảng sau đây gợi ý mỗi loại cảnh quan văn hóa ở Phụ lục 3, từ đó chỉ ra trường hợp nào có khả năng xảy ra nhiều nhất (Một tiêu chí chưa được áp dụng với một loại cảnh quan nào đó không có nghĩa là việc đó không bao giờ xảy ra, mà chỉ là tiêu chí đó ít khả năng liên quan hơn):

Cảnh quan văn hóa (Xem thêm Phụ lục 3)	Các tiêu chí thiên nhiên nên xem xét (Xem mục 16 ở trên)						
Cảnh quan được thiết kế					(v)		
Cảnh quan phát triển hữu cơ – tiếp biến	(i)	(ii)	(iii)	(iv)			
Cảnh quan phát triển hữu cơ – hóa thạch	(i)					(vi)	
Cảnh quan liên tưởng							(vii)

HÌNH 2: TÓM TẮT QUY TRÌNH ĐÁNH GIÁ CỦA IUCN

C. HỢP TÁC CỦA CÁC CƠ QUAN TƯ VẤN

Đề cử di sản hỗn hợp

1. Các di sản được đề cử theo cả tiêu chí tự nhiên và văn hóa đòi hỏi một nhiệm vụ chung của IUCN và ICOMOS đối với di sản được đề cử. Sau nhiệm vụ, IUCN và ICOMOS chuẩn bị các báo cáo đánh giá riêng biệt về di sản theo các tiêu chí liên quan (xem ở trên), đồng thời hài hòa và phối hợp các đánh giá của mình trong phạm vi có thể.

Cảnh quan văn hóa

2. Những di sản được đề cử là Cảnh quan văn hóa sẽ được ICOMOS đánh giá theo các tiêu chí từ (i) đến (vi) (xem Mục 77 của *Hướng dẫn thực hiện*). IUCN có thể đưa ra lời khuyên khi có liên quan về các giá trị tự nhiên và việc bảo tồn và quản lý di sản được đề cử, đồng thời giải quyết bất kỳ câu hỏi nào do ICOMOS đưa ra. Trong một số trường hợp, Cơ quan Tư vấn phải phối hợp với nhau để thực hiện nhiệm vụ chung.

Mối liên hệ giữa thiên nhiên và văn hóa

3. Hầu hết các di sản được đề cử vào Danh sách Di sản Thế giới đều có các khía cạnh quản lý liên quan đến sự tương tác của tự nhiên và văn hóa, vì thế IUCN và ICOMOS, trong phạm vi có thể, sẽ thảo luận về sự tương tác này trong quá trình đánh giá của mình.